

По-новому закуповуємо природний газ та послуги з його розподілу

Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII «Про ринок природного газу», який регулює правові засади функціонування ринку природного газу України, набрав чинності 01.10.2015. У зв'язку із цим Закон України від 08.07.2010 № 2467-VI «Про засади функціонування ринку природного газу» визнано таким, що втратив чинність з 01.10.2015.

Закон України «Про ринок природного газу» визначає правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, а також здатного до інтеграції з ринками природного газу держав — сторін Енергетичного Співтовариства, у тому числі шляхом створення регіональних ринків природного газу.

З прийняттям Закону України «Про ринок природного газу» відбулися істотні зміни в системі взаємовідносин між споживачами та постачальниками природного газу. Так, відповідно до положень частини першої статті 13 Закону України «Про ринок природного газу» усім споживачам гарантовано право вибору та зміни постачальника природного газу. Також у цьому Законі відсутні поняття «постачальник природного газу за нерегульованим тарифом» та «постачальник природного газу за регульованим тарифом». Крім цього, частиною другою статті 12 Закону України «Про ринок природного газу» встановлено, що постачання природного газу здійснюють за цінами, що вільно встановлюють між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом. Також, згідно з частиною першою статті 9 Закону України «Про ринок природного газу», господарську діяльність на ринку природного газу, пов'язану з його транспортуванням, розподілом, зберіганням, наданням послуг установки LNG, постачанням природного газу, здійснюють **за умови отримання відповідної ліцензії**.

На виконання Закону України «Про ринок природного газу» було прийнято ряд підзаконних нормативно-правових актів, зокрема:

Розпорядження уряду від 9 грудня 2015 № 1307-р «Про визначення Національної акціонерної компанії “Нафтогаз України” постачальником “останньої надії”».

Постанови НКРЕКП від 30.09.2015:

№ 2493 «Про затвердження Кодексу газотранспортної системи» (набрала чинності 27.11.2015);

№ 2494 «Про затвердження Кодексу газорозподільних систем» (набрала чинності 27.11.2015);

№ 2495 «Про затвердження Кодексу газосховищ та критеріїв, згідно з якими до

певного газосховища застосовується режим договірному доступу або режим регульованого доступу» (набрала чинності 01.12.2015);

№ 2496 «Про затвердження Правил постачання природного газу» (набрала чинності 27.11.2015).

Постанови НКРЕКП від 30.09.2015 щодо **типових договорів**, які набрали чинності 01.12.2015:

№ 2497 «Про затвердження Типового договору транспортування природного газу»;

№ 2498 «Про затвердження Типового договору розподілу природного газу»;

№ 2499 «Про затвердження Типового договору зберігання (закачування, відбору) природного газу»;

№ 2500 «Про затвердження Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам»;

№ 2501 «Про затвердження Типового договору постачання природного газу постачальником «останньої надії».

Окрім того, Мінекономрозвитку надало роз'яснення від 01.12.2015 № 3302-05/40083-06 «Щодо закупівлі природного газу та послуг з розподілу природного газу», витяг з якого наводимо нижче.

Додаток

Витяг з роз'яснення Мінекономрозвитку

№ 3302-05/40083-06 від 01.12.2015

*У зв'язку із надходженням численних звернень щодо закупівлі природного газу
Міністерство економічного розвитку і торгівлі України за результатами*

узгоджувальної наради 29.10.2015 з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі — НКРЕКП), Державною казначейською службою України та Державною фінансовою інспекцією України повідомляє.

З 01.10.2015 правові засади функціонування ринку природного газу України визначаються Законом України «Про ринок природного газу» (далі — Закон України). У зв'язку з цим Закон України «Про засади функціонування ринку природного газу» визнано таким, що втратив чинність з 01.10.2015 року.

Згідно з положеннями Закону України:

побутовий споживач — фізична особа, яка придбаває природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення своїх жилих приміщень, що не включає професійну та комерційну діяльність;

споживач — фізична особа, фізична особа-підприємець або юридична особа, яка отримує природний газ на підставі договору постачання природного газу з метою використання для власних потреб, а не для перепродажу, або використання в якості сировини;

природний газ, нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ, газ колекторів щільних порід, газ центрально-басейнового типу (далі — природний газ) — суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, що перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск — 760 міліметрів ртутного стовпа і температура — 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією. Частиною першою статті 12 Закону України встановлено, що постачання природного газу побутовим споживачам здійснюється на підставі типового договору, що затверджується Регулятором. При цьому, **постачання природного газу іншим споживачам** (у тому числі бюджетним установам і організаціям) **здійснюється на підставі договорів**, що укладаються відповідно до вимог Цивільного та Господарського кодексів **та повинні містити істотні умови, передбачені частиною п'ятою статті 12 Закону України.**

Крім цього, частиною другою статті 12 Закону України встановлено, що постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.

Варто зазначити, що в рамках договору постачання природного газу споживач здійснює закупівлю природного газу, як товару.

Послуги з розподілу природного газу надаються споживачу на підставі та умовах договору розподілу природного газу, що укладається між споживачем та оператором газорозподільної системи відповідно до типового договору розподілу природного газу, затвердженого Регулятором.

Оскільки чинним законодавством не передбачено типової форми договору постачання природного газу для споживачів (крім побутових), постачання природного газу, у тому числі, для бюджетних установ та організацій здійснюється на підставі договору, що укладається відповідно до вимог Цивільного та

Господарського кодексів та за вільними цінами, що встановлюються між постачальником та споживачем.

У свою чергу, правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади встановлює Закон України «Про здійснення державних закупівель» (далі — Закон).

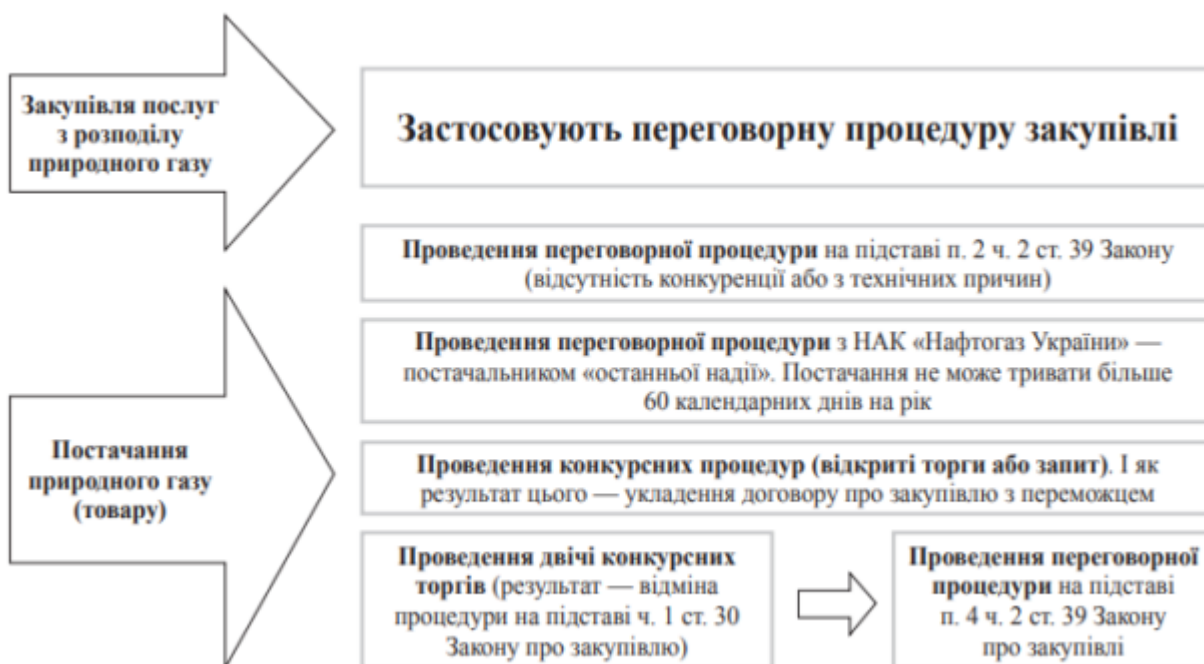
Закупівля може здійснюватися шляхом застосування однієї з процедур, передбачених частиною першою статті 12 Закону.

Таким чином, закупівля природного газу у ліцензованих постачальників природного газу може здійснюватись замовниками як шляхом проведення конкурсних торгів, так і шляхом проведення переговорної закупівлі, а закупівля послуг з розподілу природного газу у оператора газорозподільної системи — шляхом застосування переговорної процедури закупівлі.

При цьому переговорна процедура закупівлі застосовується замовниками у разі наявності документально підтверджених умов, визначених у статті 39 Закону.

Крім того, застосування процедур закупівель здійснюється замовниками за умови, що вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує порогові межі, визначені у статті 2 Закону. У разі якщо суб'єкт є замовником у розумінні Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності», такий замовник керується вартісними межами, визначеними у частині третій статті 2 цього Закону.

Нижче наведено приблизну схему проведення закупівлі природного газу та послуг з його розподілу.

Замовники застосовують процедури закупівлі за умови, що вартість закупівлі

товару, послуги дорівнює або перевищує порогові межі, визначені в статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель» (далі — Закон про закупівлі). Якщо суб'єкт є замовником у розумінні Закону України «Про здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» (далі — Закон про особливості), то такий замовник керується вартісними межами, визначеними в частині третій статті 2 цього Закону.

Нижче розглянемо порядок проведення закупівлі газу детальніше.

Закупівля послуг з розподілу природного газу

Розподіл природного газу є самостійною послугою, яку замовник може придбати лише в одного суб'єкта господарювання — оператора газорозподільної системи, який має відповідну ліцензію і якому водночас заборонено провадити діяльність з видобутку, транспортування або постачання природного газу. Тож закупівлю розподілу природного газу здійснюють, по-перше, за правилами закупівлі послуг, а по-друге, проводять за переговорною процедурою на підставі пункту 2 частини 2 статті 39 Закону про закупівлі — у зв'язку з відсутністю конкуренції (у тому числі з технічних причин) на відповідному ринку, внаслідок чого договір про закупівлю може бути укладено лише з одним постачальником, за відсутності при цьому альтернативи.

Огляд законодавства про розподіл природного газу

Згідно з частиною 1 статті 39 Закону України «Про ринок природного газу», оператор газорозподільної системи не може провадити діяльність з видобутку, транспортування або постачання природного газу. Щодо послуг з розподілу природного газу: у частині 1 статті 40 Закону України «Про ринок природного газу» встановлено, що розподіл природного газу здійснюють на підставі та умовах договору розподілу природного газу в порядку, передбаченому Кодексом газорозподільних систем та іншими нормативно-правовими актами. За договором розподілу природного газу оператор газорозподільної системи зобов'язується забезпечити замовникові послуги розподілу природного газу на період та умовах, визначених договором розподілу природного газу, а замовник зобов'язується сплатити операторові газорозподільної системи вартість послуг розподілу природного газу. У свою чергу, частина 2 статті 40 Закону України «Про ринок природного газу» встановлює, що Типовий договір розподілу природного газу затверджує Регулятор. У зв'язку із цим Типовий договір розподілу природного газу затверджено постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2498, зареєстрованою в Мін'юсті 06.11.2015 за № 1384/27829, що набула чинності 01.12.2015.

Додатково звертаємо увагу, що статтею 184 Господарського кодексу України визначено особливості укладення господарських договорів на основі типових договорів та передбачено, що укладення господарських договорів на основі типових договорів потрібно здійснювати з додержанням умов, передбачених статтею 179 цього Кодексу, не

інакше як шляхом викладення договору у вигляді єдиного документа, оформленого згідно з вимогами статті 181 цього Кодексу та відповідно до правил, встановлених нормативно-правовими актами щодо застосування типового договору.

При цьому статтею 179 Господарського кодексу України визначено загальні умови укладення договорів, що породжують господарські зобов'язання, зокрема встановлено, що Кабінет Міністрів України, уповноважені ним або законом органи виконавчої влади можуть рекомендувати суб'єктам господарювання орієнтовні умови господарських договорів (примірні договори), а у визначених законом випадках — затверджувати типові договори. При укладенні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, **чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.**

Ураховуючи викладене, замовникам під час закупівлі послуг із розподілу природного газу необхідно керуватися вимогами вищевказаних законів та нормативно-правових актів, розроблених на їх виконання, і не відступати від змісту Типового договору на розподіл природного газу, а лише в окремих випадках конкретизувати його умови.

Постачання природного газу (товару)

Відповідно до вищенаведеної схеми закупівлю постачання природного газу, по-перше, проводять як закупівлю товару, по-друге, на схемі наведено чотири варіанти закупівлі постачання природного газу, отже, розглянемо кожен з них окремо:

Проведення переговорної процедури на підставі п. 2 ч. 2 ст. 39 Закону (відсутність конкуренції або з технічних причин).

Дану процедуру можна застосовувати тільки в тому випадку, якщо замовник зможе документально підтвердити відсутність конкуренції (у тому числі з технічних причин) на відповідному ринку, внаслідок чого договір про закупівлю може бути укладено лише з одним постачальником, за відсутності при цьому альтернативи.

Проведення переговорної процедури з НАК «Нафтогаз України» — постачальником «останньої надії».

Даний випадок проведення закупівлі природного газу можна розглядати в разі, якщо:

по-перше, встановлено конкретні випадки, згідно з пунктом 3 розділу 5 Правил постачання природного газу, затверджених постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2496 (далі — Правила постачання природного газу), відповідно до яких постачання

природного газу споживачеві може здійснювати постачальник «останньої надії»;

по-друге, максимальна тривалість постачання природного газу постачальником «останньої надії» не може перевищувати **шістдесят календарних днів** на рік та в будь-якому випадку **не має тривати довше ніж до кінця календарного місяця, наступного за місяцем, в якому почалося фактичне постачання**;

по-третє, для споживачів, які зобов'язані, згідно з чинним законодавством, проводити процедуру закупівлі природного газу за державні кошти (якщо очікувана вартість перевищує пороги Закону про закупівлі та Закону про особливості), постачання природного газу постачальник «останньої надії» здійснює після укладення договору, згідно з процедурою, передбаченою чинним законодавством.

Звертаємо увагу, що якщо замовник укладе договір з постачальником «останньої надії», то рекомендуємо не зволікати і починати проводити чергову процедуру закупівлі, оскільки зазначений договір призначений саме для того, аби надати споживачеві час, необхідний для обрання нового постачальника.

Стаття 15 Закону України «Про ринок природного газу» регулює питання щодо постачальника «останньої надії». Згідно з пунктом 26 частини 1 статті 1 Закону України «Про ринок природного газу», постачальник «останньої надії» — визначений Кабінетом Міністрів України постачальник, який не має права відмовити в укладенні договору постачання природного газу на обмежений період часу.

Згідно з розпорядження КМУ від 9 грудня 2015 р. № 1307-р постачальником «останньої надії» строком на три роки визначено **Національну акціонерну компанію «Нафтогаз України»**.

У пункті 3 розділу 5 Правил постачання природного газу встановлено конкретні випадки, в яких постачання природного газу споживачеві може здійснювати постачальник «останньої надії»:

у діючого постачальника відсутній або недостатній ресурс природного газу для забезпечення споживача в необхідних обсягах на відповідний період;

між діючим постачальником та споживачем розірваний договір на постачання природного газу або призупинений у частині постачання природного газу на відповідний період, при цьому споживач не встиг оформити договірні відносини з новим постачальником чи новий постачальник не встиг оформити підтверджений обсяг природного газу споживачу;

діючого постачальника визнано банкрутом у встановленому порядку, або він припинив свою господарську діяльність з інших причин, або його вже ліквідовано;

діючий постачальник більше не має права на постачання природного газу у випадку, якщо його ліцензія на постачання скасована або її дія призупинена Регулятором;

діючий постачальник своєчасно не оформив підтвержені обсяги природного газу по споживачу на відповідний період (за умови, що споживачем дотримані зобов'язання за договором на постачання природного газу).

Щодо питання договору: згідно з пунктом 5 розділу V Правил постачання природного газу, «Нафтогаз України» зобов'язаний на головній сторінці свого офіційного сайту розмістити чинну ціну вартості природного газу для споживачів та редакцію договору постачання природного газу постачальником «останньої надії», яка має відповідати типовому договору, затвердженому постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2501, та роз'яснення щодо його укладення.

Договір постачання природного газу з постачальником «останньої надії» укладають з урахуванням статей 633, 634, 641 та 642 Цивільного кодексу України шляхом заявочного приєднання споживача до умов договору, редакцію якого розміщено на офіційному сайті Регулятора та постачальника «останньої надії», і він не потребує двостороннього підписання письмової форми договору.

На письмову вимогу споживача постачальник «останньої надії» зобов'язаний протягом десяти робочих днів з дати отримання такого письмового звернення надати споживачеві підписану уповноваженою особою постачальника письмову форму договору постачання природного газу.

Щодо ціни природного газу: згідно пунктом 11 розділу V Правил постачання природного газу, ціна природного газу, який постачає постачальник «останньої надії», не повинна обмежувати конкуренцію на ринку природного газу. Ціна природного газу, за якою постачальник «останньої надії» постачає природний газ споживачеві, **повинна бути не вище ніж на 5 % від максимальної ціни, яка склалась на ринку природного газу за попередній місяць.**

Умовами пункту 6 розділу V Правил постачання природного газу встановлено, що для забезпечення приєднання до умов договору постачання природного газу постачальником «останньої надії» споживач має заповнити заяву-приєднання, розміщену на сайті постачальника «останньої надії», за формою відповідного додатка до типового договору та надіслати її постачальникові «останньої надії» у спосіб, визначений на сайті постачальника «останньої надії».

Договір постачання між постачальником «останньої надії» і споживачем вважається укладеним з моменту початку фактичного постачання природного газу такому споживачеві постачальником «останньої надії».

Для споживачів, які зобов'язані, згідно з чинним законодавством, проводити процедуру закупівлі природного газу за державні кошти (якщо очікувана вартість перевищує пороги Закону про закупівлі та Закону про особливості), постачання природного газу постачальник «останньої надії» здійснює після укладення договору згідно з процедурою, передбаченою чинним законодавством. У даному випадку буде застосовано переговорну процедуру на підставі пункту 2 частини 2 статті 39 Закону про закупівлі, а саме — за відсутності конкуренції (у тому числі з технічних причин) на відповідному ринку, внаслідок чого договір про закупівлю може бути укладено лише з одним постачальником, за відсутності при цьому альтернативи.

Проведення конкурсних процедур (відкриті торги або запит) і результат — укладення договору про закупівлю з переможцем.

Наявність ринку відповідних товарів, у даному випадку — газу, зумовлює необхідність застосування замовниками однієї з конкурсних процедур, передбачених частиною першою статті 12 Закону про закупівлі.

Якщо замовник не може документально підтвердити наявність підстав для застосування переговорної процедури, то він повинен провести або відкриті торги, або запит цінових пропозицій. Також звертаємо увагу, що, згідно з частиною 1 статті 20 Закону про закупівлі, відкриті торги є основною процедурою. Наприклад, замовник проводить відкриті торги, до розкриття подано дві пропозиції, відповідно до протоколу оцінки замовник оцінює пропозиції і вибирає переможця. І потім укладає договір з переможцем. У такому випадку можна вважати, що торги відбулися — і надалі відбувається постачання товару.

Проведення двічі конкурсних процедур (результат — відміна процедур на підставі ч. 1 ст. 30 Закону про закупівлю), і потім проведення переговорної процедури на підставі п. 4 ч. 2 ст. 39 Закону про закупівлі.

Даний варіант постачання природного газу найдовший та можна сказати, що найскладніший, оскільки замовникові потрібно буде провести три процедури закупівлі, наприклад:

спочатку замовник **оголошує першу** процедуру відкритих торгів на закупівлю природного газу, у даному випадку не було подано жодної пропозиції, отже, замовник відмінює торги на підставі частини 1 статті 30 Закону про закупівлі, а саме подання для участі в них менше двох пропозицій. **Дана процедура приблизно складає 23 робочих дні** (з них: 20 роб. днів — строк подання пропозицій, 3 роб. дні

— строк публікації оголошення про результати, що торги відмінено);

далі замовник **оголошує другу** процедуру відкритих торгів на закупівлю природного газу, у даному випадку подано лише одну пропозицію, тож замовник знову відмінює торги на підставі частини 1 статті 30 Закону про закупівлі, **а саме подання для участі в них менше двох пропозицій. Це ще приблизно 23 робочих дні** (з них: 20 роб. днів — строк подання пропозицій, 3 роб. дні — строк публікації оголошення про результати, що торги відмінено);

і, нарешті, **третій етап** — замовник оголошує проведення **переговорної процедури** на підставі пункту 4 частини 2 статті 39 Закону про закупівлі, а саме якщо замовником було двічі відмінено процедуру закупівлі через відсутність достатньої кількості учасників (повністю дана процедура займає приблизно **25 календарних днів**).

Огляд законодавства про постачання природного газу

Згідно зі статтею 12 Закону України «Про ринок природного газу», постачання природного газу здійснюють відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ належної якості та кількості в порядку, передбаченому договором, а споживач зобов'язується оплатити вартість прийнятого природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором. Якість та інші фізико-хімічні характеристики природного газу визначають згідно зі встановленими стандартами та нормативно-правовими актами. Постачання природного газу здійснюють за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.

Відповідно до частини 2 статті 12 Закону України «Про ринок природного газу» права та обов'язки постачальників і споживачів визначають цим Законом, Цивільним і Господарським кодексами України, правилами постачання природного газу, іншими нормативно-правовими актами, а також договором постачання природного газу. Більшість підзаконних нормативно-правових актів у цій сфері приймає Регулятор — Національна комісія, що здійснює регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (у формі постанов).

Істотні умови договору про постачання природного газу

Чинним законодавством не передбачено **типової форми договору на постачання природного газу для споживачів** (крім побутових та крім випадку закупівлі газу в постачальника «останньої надії»). У зв'язку із цим постачання природного газу, у тому числі для бюджетних установ та організацій, здійснюють на підставі договору, що укладають:

відповідно до вимог **Цивільного та Господарського кодексів;**

який повинен містити **істотні умови, що передбачені частиною п'ятою статті 12 Закону України «Про ринок природного газу»;**

а також істотні і обов'язкові умови, що передбачені **пунктом 5 розділу II Правил постачання природного газу.**

Нижче розглянемо істотні умови, які обов'язково повинен містити договір на постачання природного газу.

Згідно з частиною п'ятою статті 12 Закону України «Про ринок природного газу», договір постачання повинен містити такі істотні умови:

Обов'язок постачальника — забезпечити споживача всією необхідною інформацією про загальні умови постачання (у тому числі ціни), права та обов'язки постачальника та споживача, зазначення актів законодавства, які регулюють відносини між постачальником і споживачем, наявні способи досудового вирішення спорів з таким постачальником шляхом розміщення інформації на офіційному веб-сайті постачальника.

Обов'язок постачальника — забезпечити споживача інформацією про обсяги та інші показники споживання природного газу таким споживачем на безоплатній основі.

Обов'язок постачальника — повідомити споживачеві про намір внесення змін до договору постачання природного газу в частині умов постачання до початку дії таких змін та гарантування права споживача на дострокове розірвання договору постачання, якщо нові умови постачання є для нього неприйнятними.

Обов'язок постачальника — забезпечити споживачеві вибір способу оплати з метою уникнення дискримінації.

Обов'язок постачальника — забезпечити споживача прозорими, простими та доступними способами досудового вирішення спорів з таким постачальником.

Порядок відшкодування та визначення розміру збитків, завданих унаслідок порушення договору постачання.

Згідно з пунктом 5 розділу II Правил постачання природного газу, договір постачання природного газу повинен містити такі умови, що є істотними та обов'язковими для цього виду договору:

місце і дата укладення договору;

найменування/прізвище, ім'я по батькові постачальника і споживача та їх EIC-коди як суб'єктів ринку природного газу;

EIC-код точки/точок комерційного обліку споживача, по яких буде здійснюватися постачання природного газу постачальником (за необхідності, якщо по інших точках комерційного обліку постачання газу здійснює інший постачальник);

найменування Оператора ГРМ/ГТС, з яким споживач уклав договір розподілу/транспортування природного газу;

річні, місячні та добові планові об'єми (обсяги) постачання/споживання природного газу за договором, у тому числі в розрізі точок комерційного обліку (за необхідності);

порядок перегляду та коригування договірних планових об'ємів (обсягів) постачання/споживання природного газу, у тому числі протягом розрахункового періоду;

режими постачання та споживання природного газу протягом відповідного періоду;

ціна постачання природного газу за договором;

порядок та строки проведення розрахунків за поставлений природний газ;

порядок звіряння фактичного об'єму (обсягу) спожитого природного газу на певну дату чи протягом відповідного періоду;

відповідальність сторін за невиконання умов договору та підстави її застосування, у тому числі в разі перевищення споживачем підтверджених обсягів природного газу за відповідний період;

перелік випадків, коли постачання природного газу може бути обмежено/припинено споживачу, та порядок обмеження/припинення, а по споживачу, що не є захищеним відповідно до Правил про безпеку постачання

природного газу, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовій галузі, додаткові вимоги, визначені в зазначених Правилах;

порядок зміни постачальника;

строк дії договору та умови і порядок його припинення чи розірвання;

місцезнаходження/місце проживання, банківські реквізити сторін.

Підстави для постачання природного газу

Також звертаємо увагу, що відповідно до пункту 1 розділу II Правил постачання природного газу підставою для постачання природного газу споживачу є:

наявність у споживача, об'єкт якого підключений до газорозподільної системи, договору розподілу природного газу, укладеного в установленому порядку між споживачем та Оператором ГРМ, та присвоєння споживачу Оператором ГРМ персонального ЕІС-коду як суб'єкту ринку природного газу;

наявність у споживача, об'єкт якого підключений до газотранспортної системи, договору транспортування природного газу, укладеного в установленому порядку між споживачем та Оператором ГТС, та присвоєння споживачу Оператором ГТС персонального ЕІС-коду як суб'єкту ринку природного газу;

наявність у споживача укладеного з постачальником договору постачання природного газу та дотримання його умов;

наявність підтвердженого обсягу природного газу на відповідний період для потреб споживача;

відсутність простроченої заборгованості споживача за поставлений природний газ перед діючим постачальником (за його наявності), що має підтверджуватися письмовою довідкою діючого постачальника або складеним з ним актом звірки взаєморозрахунків.

Основні вимоги для укладення договору

Згідно з пунктом 3 розділу II Правил постачання природного газу укладення договору постачання природного газу здійснюється з урахуванням таких вимог:

споживач має право укласти договір постачання природного газу з будь-яким постачальником за умови відсутності простроченої заборгованості за поставлений природний газ перед діючим постачальником;

договір постачання природного газу не укладається в разі закупівлі природного газу постачальником на власні потреби з власного підтвердженого обсягу природного газу;

договір постачання природного газу укладається на весь очікуваний обсяг споживання природного газу, необхідний споживачу, або по його точці комерційного обліку, якій присвоєно окремий ЕІС-код, та на строк, який кратний величині розрахункового періоду, визначеного в договорі постачання природного газу.

Які документи потрібно надати споживачеві для укладення договору

Згідно з пунктом 4 розділу 2 Правил постачання природного газу для укладення договору постачання природного газу споживач має надати постачальнику такі документи:

заяву про укладення договору, в якій зазначити свій персональний ЕІС-код та очікувані об'єми (обсяги) споживання природного газу на період дії договору;

належним чином завірену копію документа, яким визначено право власності чи користування на об'єкт споживача;

копії документів на право укладання договору, які посвідчують статус юридичної особи чи фізичної особи – підприємця та уповноваженої особи на підписання договору, та копію документа про взяття на облік у контролюючих органах;

довідку (акт звірки розрахунків) про відсутність простроченої заборгованості споживача за поставлений газ перед діючим постачальником за поставлений природний газ, підписану діючим постачальником (за його наявності).

Приклади визначення предмета закупівлі

Для закупівлі послуг з розподілу природного газу замовник може визначити предмет

закупівлі так: розподіляння газоподібного палива трубопроводами — за кодом ДК 016:2010 — 35.22.1 [послуги з розподілу газу та супутні послуги — за кодом CPV за ДК 021:2015 — 65200000-5 (послуги з розподілу природного газу)].

Для закупівлі постачання природного газу, наприклад, замовник може визначити предмет закупівлі так: газ природний, скраплений або в газоподібному стані — за кодом ДК 016:2010 — 06.20.1 [природний газ — за кодом CPV за ДК 021:2015 — 09123000-7 (природний газ)].

Детальніше з питанням щодо визначення предмета закупівлі по-новому ви можете ознайомитися в даному випуску журналу на стор. 15-19.

Інформація щодо продовження дії договору на 20 відсотків

Згідно з частиною 6 статті 40 Закону про закупівлі, дію договору про закупівлю можна продовжувати на строк, достатній для проведення процедури закупівлі на початку наступного року, в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в договорі, укладеному в попередньому році, якщо видатки на цю мету затверджено в установленому порядку. Але одразу постає питання: чи мають право замовники продовжити тристоронні договори на 20 відсотків щодо закупівлі газу? Нижче шукатимемо відповідь у законодавстві на дане питання.

На виконання прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» з 1 січня 2015 року відбулося остаточне відокремлення функцій з розподілу та постачання природного газу. У зв'язку із цим НКРЕКП прийняла постанови від 22.01.2015 № 33 «Про затвердження Типового договору на розподіл природного газу» та № 35 «Про затвердження Типового договору на постачання природного газу за регульованим тарифом». Типові договори надали можливість юридично відокремити суб'єкти господарювання ринку природного газу, що входять до складу вертикально інтегрованої господарської організації. У результаті розпочато створення окремих юридичних осіб — суб'єктів господарювання, що здійснюватимуть діяльність з розподілу природного газу або постачання природного газу за регульованим тарифом.

З 01.10.2015 правові засади функціонування ринку природного газу України визначає Закон України «Про ринок природного газу», а Закон України «Про засади функціонування ринку природного газу» визнано таким, що втратив чинність. Протягом жовтня – листопада 2015 року було узгоджено із Законом України «Про ринок природного газу» підзаконні нормативно-правові акти у цій сфері, зокрема визнано такими, що втратили чинність, обидві згадані постанови НКРЕКП.

З прийняттям Закону України «Про ринок природного газу» відбулися істотні зміни в системі взаємовідносин між споживачами та постачальниками природного газу.

Чи означають запроваджені зміни неможливість продовжити дію тристороннього договору на постачання природного газу за регульованим тарифом? На наш погляд, не означають. Однак строк такого продовження обмежений не лише 20 % ціни договору, а й конкретними часовими межами.

Так, відповідно до статті 12 Закону України «Про ринок природного газу» постачання природного газу здійснюють відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ належної якості та кількості в порядку, передбаченому договором, а споживач зобов'язується оплатити вартість прийнятого природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором. При цьому **постачання побутовим споживачам (фізичним особам) та постачання постачальником «останньої надії» здійснюється за типовими договорами, форми яких затверджує НКРЕКП, а для решти випадків просто визначено істотні умови договору постачання.**

Відповідно до статті 40 Закону України «Про ринок природного газу» розподіл природного газу здійснюють на підставі та умовах договору розподілу природного газу в порядку, передбаченому Кодексом газорозподільних систем та іншими нормативно-правовими актами. Типовий договір розподілу природного газу затверджено постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2498, зареєстрованою в Мін'юсті 06.11.2015 за № 1384/27829, що набула чинності 01.12.2015. Пунктом 3 зазначеної постанови зобов'язано суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на підставі ліцензії на право провадження господарської діяльності з розподілу природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ, **узгодити свої договірні відносини з вимогами Типового договору розподілу природного газу в тримісячний строк з дати набрання чинності цією постановою, тобто до 01.03.2016.**

Слід зазначити, що таке зобов'язання суперечить правилам дії актів цивільного законодавства у часі, що встановлені статтею 5 Цивільного кодексу України, а саме: якщо цивільні відносини виникли раніше і їх регулював акт цивільного законодавства, який втратив чинність, то новий акт цивільного законодавства застосовують до прав та обов'язків, що виникли з моменту набрання ним чинності. Тобто, згідно зі змістом статті 5 Цивільного кодексу України, тристоронні договори на постачання природного газу за регульованим тарифом, укладені до втрати чинності формою такого договору (тобто до 27 листопада 2015 року), потрібно виконувати до закінчення строку їхньої дії. Зауважимо також, що недотримання строків узгодження договірних відносин із Законом України «Про ринок природного газу» не спричиняє недійсність таких договорів. Та чи варто ігнорувати вказівки НКРЕКП?

На підставі викладеного вище доходимо висновку, що тристоронній договір на постачання природного газу за регульованим тарифом може бути продовжено на строк, необхідний для проведення процедури закупівлі у 2016 році, однак не більше як на 20 % ціни такого

договору і не довше як до 1 березня 2016 року. Цього строку цілком вистачить для проведення нової процедури закупівлі. Ті ж договори, строк яких — понад 01.03.2016, слід переукласти відповідно до Закону України «Про ринок природного газу» до 1 березня 2016 року.